

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. aprila 1893.

Politiški oddelek.

Zbližanje čeških strank.

Že večkrat smo naglašali, da je težišče vse avstrijske notranje politike na Češkem. Od političnih razmer v češkem kraljestvu je odvisna skoro vsa notranja politika naše države. Zaradi tega pa obračamo vsó pozornost na češke razmere.

Že v novembru lanskega leta so bila v Pragi neka posvetovanja o skupnem delovanju vseh čeških strank. Razne stranke so se bile sporazumele o neki skupni resoluciji, v kateri pravijo, da vsi hočejo braniti ona načela, katera vodijo do vresničenja češkega državnega prava, primernega zastopstva Češke v ministerstvu, in se zanje potegovati. Nadalje bodo delali na to, da se pravično spremeni volilni red, povejša deželna avtonomija, popolnoma izvede narodna enakopravnost v vseh deželah češke krone. Dalje kakor do te resolucije ni prišlo, ali že to je bil vesel začetek. Le to je obžalovati, da v praktičnem političnem življenju o tem složnem delovanju ni bilo še ničesa čuti. Vse je kazalo, da resolucija ostane le na papirji.

V zadnjem zasedanju državnega zbora bili so razni trenotki, ki so očitno kazali veliko oddaljenost čeških strank. Knez Schwarzenberg je bil nekoč nagovoril vodjo Mladočehov, da bi storili kak skupni korak za imenovanje novega ministra za Češko. Dr. Herold je pa zmajal z ramama in se celo pogajati ni hotel. Knez Schwarzenberg je potem sam stvar sprožil v državnem zboru in menda poprej bil že tudi z ministri kaj govoril o tej zadevi. Vse je kazalo, da ta korak ne bode ostal brez vspeha. Ministerski predsednik je obljubil, da bode kmalu imenovan nov minister za Češko. Levica je vsled tega bila nemalo poparjena, minister grof Kuenburg je dal svojo ostavko in levičarji so glasovali proti dispozijskemu zakladu. Da so Mladočehi tedaj razumeli položaj in pridružili se desnici, bi dispozijski zaklad ne bil zavržen.

Vlada bi bila dobila novo večino in levičarji bi bili potisnjeni zopet v opozicijo. Za Češko bi bil imenovan zopet poseben minister, pa tudi kaj družega bi bila vlada privolila Čehom. Največja pridobitev seveda bi bila ta, da bi bil prenehal škodljivi vpliv levičarjev na vlado. Z napačnim postopanjem so pa Mladočehi Nemcem pripomogli le do večjega vpliva. Začela so se bila znana pogajanja ob osnovi nove večine in vlada sestavila je nekak program, v katerem so izražene tako rekoč skoro vse želje levičarjev. Od tega programa vlada tako hitro odstopiti ne more.

Jedenkrat je celo kazalo, da češki veleposestniki in Mladočehi nastopijo popolnoma različna pota. Poslednji so kar hiteli v levičarski tabor. Da se zveza Mladočehov in levičarjev ne vresniči, je zahvaliti poslednje, ker so jo tako rekoč odklonili. Levičarski vodja Plener se je izrekel proti taki zvezi, da izrekel se je tudi proti občni volilni pravici, na katerem torišči bi se bili utegnili zjediniti levičarji in Mladočehi. Menda so se liberalci začeli bati, da bi po uvedanju občne volilne pravice nemški vpliv se za zmiraj znatno pomanjšal.

Da imajo levičarji toliko vpliva, imajo se zahvaliti sedanjemu volilnemu redu, ki daje veliko prednost mestom, še večjo pa veleposestnikom. Po mladočeškem volilnem predlogu bi pa te predprave prenehale in število Nemcev bi se v državnem zboru jako pomnožilo. Na Kranjskem bi potem n. pr. ne bil voljen noben Nемеc. Mimogrede naj omenimo, da mi nikakor ne pritrjujemo dunajskemu „Slovenčevemu“ dopisniku, da bi mladočeški predlog bil za nas neugoden, ker bi se število kranjskih poslancev pomanjšalo na 8.

Ti nazori zde se nam preveč omejeni in je njih podlaga v starem kranjstvu, katerega še do dandanes nismo preživeli. Nismo se še navadili vseh stvari presojati z nekega višjega občnoslovenskega stališča. Vseh slovenskih poslancev bi potem bilo nekoliko več, nego jih je sedaj in to je glavna stvar. Pa še glede na Kranjsko bi v narodnem oziru bili na boljsem. Pomisliti je, da oba glasova nemških poslancev paralelizujeta dva slovenska

glasova, tako, da v narodnih ozirih sedaj Kranjska prav za prav vrže le šest glasov natehtnico, ko bi jih potem osem. Da je kaj upanja, da se mladočeški predlog vsprejme, bi bila tedaj slovenskih poslancev dolžnost, da glasujejo zanj.

Pa povrnimo se k naši stvari. Mladočehi so menda spoznali, da z združenjem z levico ne bode nič, ko so njeni vodje se tako po robu postavili njih zares liberalnemu predlogu.

Zaradi tega je pa mej njimi začelo zmagovati prepričanje, da brez sodelovanja s češkimi veleposestniki in Staročehi ničesa ne dosežejo. Obrnili so se sedaj do deželnozborskih klubov Staročehov in veleposestnikov, da bi se začelo posvetovanje o skupnem postopanju v deželnem zboru, v kolikor se tiče stvari navedenih v gori omenjeni resoluciji. Velicih nad mi ne stavimo v ta posvetovanja, ali mogoče je pa vendar le, da se nasprotja ublažijo, ko vendar na obeh straneh že spoznavajo, da ničesa ne opravijo, dokler ne bodo složni.

Nekaj več vspeha pričakujemo zaradi tega, ker se je sedaj ta misel sprožila od mladočeške strani. Nekaj je že s tem pridobljenega, da se taka posvetovanja sploh vrše. Na vsak način to stranke le zblizuje in gladi pot do sloge, katera je Čehom ravno tako potrebna, kakor Slovencem.

Južno železnico treba podržaviti.

(Iz govora poslanca Fr. Povše-ta v drž. zboru dne 2. marca.)

(Dalje.)

Zasebne železnice skušajo veliki ptuji, inozemski promet blaga pritegniti in dobiti na svojo progo. V ta namen dovoljujejo za blago iz inozemstva dokaj nižje vozne tarife toliko za prevoz kolikor za vvoz blaga v našo državo, kakor za domače blago, katero more prevažati se le na dotični železnični proggi. Silno ugodne tarife je vodstvo južne železnice dovolilo trgovinski hiši „Cirio“, vsled teh je odprta pot južnim zelenjadnim pridelkom v severne dežele, vsled tega propada vzgoja zgodnje vrtnine n. pr. zgodnjega krompirja na Primorskem.

Prav tako zvaní „diferencijalni tarifi“ toliko škodujejo našemu izvozu in našo trgovino, obrtnijo in poljedelstvo toliko krivično tarejo; kajti dovoljuje jih južna železnica prekomorskemu blagu, ko pa veljajo za naše postaje in kraje, kateri so le navezani na južno železnico, res silovito krivični visoki lokalni tarifi. Južna železnica pa to, kar ji odide s tem, da je za to inozemsko blago toliko nizke tarife dovolila, skuša s tem nadomestiti, da za naše postaje, ki so od nje odvisne, visoke tarife nastavi. Pri tem pa nismo le zelo oškodovani, ampak mi moramo prav tako kakor one dežele, katere imajo že podržavljene železnične proge na razpolaganje, z našimi davki donašati, da se primankljej, kakoršni se pripeti pri prometu na državnih železnicah, pokrije. Moja domovina, dežela Kranjska, je posebno hudo zadeta po južni železnici, ker je ta glavna proga, ki od štajarske, oziroma hrvaške meje pelje skozi celo deželo do Jadranskega morja.

Brezvspešni so bili vsi naporí naše trgovinske zbornice in deželnega odbora, da bi se vsaj najhujše krivice

odpravile. Letos je vodstvo južne železnice nekaj malega dovolilo in res nekatere gorostasne tarife nekoliko znižalo, za kar se imamo zahvaliti posredovanju vis. trgovinskega ministerstva. Vendar smo še daleč od cilja, kakor hočem to dokazati.

Na Kranjskem cvetela je pred leti mlinska obrt in smelo se je reči, da so dotične pokrajine n. pr. ob Bistrici, na kateri je cela vrsta mlinov bila, bile srečne in premožne. Po diferencijalnih tarifih pa so nastali za naše mlinarje hudi časi, ker je bilo mogoče moko z Ogerskega v Trst za nižjo ceno izvaževati, kakor so to zamogli naši mlinarji, ki so dobivali žito z Ogerskega, to pomleli in potem kot moko nadalje pošiljali v Trst. Vendar so naši mlinarji sicer z največim naporom še vstrajali, dokler ni južna železnica nekaterim postajam in tvrdkam na Ogerskem dovolila posebnih refakcij in toliko nizkih tarifov, da so morali naši mlini prenehati. In sedaj stoji marsikateri mlin, ali melje za „štulo“, le da se še lastnik mlina ubrani popolnemu uboštvu.

Kot nadaljno krivico, prizadeto naši deželi po južni železnici moram navesti, da je ne le cela dežela, ampak celo njeno glavno mesto izključeno iz tako zvane nemško-avstrijsko-ogerske tarifne zaveze, katero vživa Trst, Gorica in celo mala postajica „Sagrado“ (Zagrad pri Gorici).

Dejansko je, da so stroški za prevoznjo blaga v Trst iz daljnih pokrajin nižji, kakor v Ljubljano, kar ima za posledico, da ljubljanski trg ne more tekmovati v trgovini. Nasledek prekomorskih tarifov v Trst in iz Trsta pa je, da mora ljubljanski trgovec tolike tarife plačevati, da mu je nemogoče tekmovati celo v kupčiji z domačimi pridelki.

(Konec sledi.)

Politični pregled.

Češki deželni zbor. — Že pri prvem branji vladne predloge o osnovi dveh novih okrožnih sodišč, češkega v Slaneh, nemškega v Trutnovu, je prišlo do hude debate. Veleposestniki in Staročehi so bili za to, da se ta stvar izroči odseku za okrajne in občinske zadeve. Mladočehi so hoteli, da se voli poseben odsek 36 članov, kateri bi se konečno izrekel z vso odločnostjo proti nadaljevanju sprave. Veleposestniki in Staročehi bi radi kako se izrekli za osnovo omenjenih dveh sodišč, ne da bi odločno se izrekli za spravo, zato so pa priporočali stvar izročiti odseku za okrajne in občinske zadeve, da tako formalno pokažejo, da po njih mnenji osnova teh dveh sodišč ni v zvezi z dunajskimi punktacijami, katere je dosedaj vselej pretresal poseben odsek. Mladočehi so pa bili proti temu predlogu, s katerim se po njih mnenji le prikrito hoče nadaljevati sprava. Naposled se je vsprejel nasvet veleposestnikov, ker so zanj glasovali tudi Nemci. Odsek pa tudi zbor bode najbrže se izrekel za osnovo teh dveh okrožnih sodišč, ker sta v resnici potrebni.

Češko najvišje sodišče. — Mladočehi mislijo v češkem deželnem zboru predladati, da zbor zahteva, da se za dežele češke krone osnuje posebno najvišje sodišče. Povod temu dal je znani ukaz predsednika najvišjemu sodišču na Dunaji, s katerim se je omejila pravica nenemškim jezikom pri tem sodišči. Kacega vspeha Mladočehi nimajo pričakovati od svojega predloga. Pa vsaj ga najbrž stavijo samo zaradi tega, da pridobijo več popularnosti.

Razpor mej češkim namestnikom in praškim zastopom je jako hud. V nemškem oddelku češkega deželnega